

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POS DRU
2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

O I P O S D R U

ACADEMIA ROMÂNĂ

Ștefan PETRESCU

Migrație și ortodoxie în Europa de Sud-Est *de la “destrămarea” societății fanariote la constituirea comunităților grecești în prima jumătate a secolului al XIX-lea*

Editura Muzeului Național al Literaturii Române

Ștefan PETRESCU

**MIGRAȚIE ȘI ORTODOXIE ÎN EUROPA DE SUD-EST
DE LA “DESTRĂMAREA” SOCIETĂȚII FANARIOTE
LA CONSTITUIREA COMUNITĂȚILOR GRECEȘTI
ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA**

**MIGRAȚIE ȘI ORTODOXIE ÎN EUROPA DE SUD-EST
DE LA "DESTRĂMAREA" SOCIETĂȚII FANARIOTE
LA CONSTITUIREA COMUNITĂȚILOR GRECEȘTI
ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA**

Autor: Ștefan PETRESCU

Conducător științific: **profesor universitar dr. Viorel Panaite**

Lucrare realizată în cadrul proiectului „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/89/1.5/S/59758.

Titlurile și drepturile de proprietate intelectuală și industrială asupra rezultatelor obținute în cadrul stagiului de cercetare postdoctorală aparțin Academiei Române.

*Punctele de vedere exprimate în lucrare aparțin autorului și nu angajează
Comisia Europeană și Academia Română, beneficiara proiectului.*

Exemplar gratuit. Comercializarea în țară și străinătate este interzisă.
Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este posibilă numai cu acordul prealabil
al Academiei Române.

ISBN 978-973-167-168-0

Depozit legal: Trim. II 2013

Ștefan PETRESCU

**Migrație și ortodoxie
în Europa de Sud-Est**
*de la “destrămarea” societății
fanariote la constituirea
comunităților grecești în prima
jumătate a secolului al XIX-lea*

Editura Muzeului Național al Literaturii Române

Colecția AULA MAGNA

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POS DRU
2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

O I P O S D R U

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară 1: „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5: „Programe doctorale și postdoctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: „Valorificarea identităților culturale în procesele globale”

Contract: POSDRU/89/1.5/S/59758

Beneficiar: ACADEMIA ROMÂNĂ

Parteneri în proiect: (I) UNIVERSITATEA POLITEHNICA București, Facultatea de Mecanică și Mecatronică; (II) UNIVERSITATEA din Craiova

Obiectivele proiectului și domeniile de cercetare:

- Obiectivul general:** Model-pilot de școală postdoctorală prin implicarea a 92 de cercetători postdoctoranzi, în scopul dezvoltării carierei în cercetare, al îmbunătățirii programelor de cercetare postdoctorală în domeniul umanităților, al impulsivității și consolidării sectorului de cercetare în științele socioumane din România, pentru sprijinirea economiei românești în dobândirea unor avantaje competitive durabile și micșorarea decalajelor între România și celelalte țări membre ale Uniunii Europene.
- Obiectivele specifice:** Elaborarea și implementarea de noi tehnologii-suport pentru derularea proiectului; formarea și perfecționarea cercetătorilor prin programe postdoctorale
 - Organizarea unor acțiuni de îndrumare a cercetătorilor pe parcursul stagiilor derulate în străinătate
 - Sprijinirea cercetătorilor în participarea la seminarii și conferințe internaționale
 - Organizarea unor sesiuni pentru promovarea egalității de șanse și a dezvoltării durabile
 - Sprijinirea colaborării între universități, institute de cercetare și companii din aria tematică a școlii postdoctorale
 - Dezvoltarea de activități novatoare în vederea accentuării importanței programelor de cercetare interdisciplinară; crearea de metodologii proprii cu privire la derularea programelor postdoctorale
 - Elaborarea unor ghiduri de bune practici cu privire la schimbul de experiență internațional în aria cercetării în științele socioumane prin programe postdoctorale.
- Domeniile cercetării:** filologie - literatură • științe istorice și arheologie • filosofie, teologie, psihologie, pedagogie • arte, arhitectură și audio-vizual • știința informației • sociologia culturii • antropologie • etnografie și folclor

Cuprins

PARTEA I - CONSIDERAȚII REFERITOARE LA MIGRAȚIA GRECILOR ÎN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE SUD-EST	7
Capitolul 1: Introducere	7
Capitolul 2: Negustorii la Viena, Odesa, București și Iași.....	15
Capitolul 3: Fanarioții: de la Constantinopol la București și Iași	33
PARTEA II - DISCURSUL ANTIPUTERE: MIGRAȚIE ȘI ALTERITATE.....	41
Capitolul 1: Antifanariotismul: de la discursul boieresc la cel național	41
Capitolul 2: Un călător fanariot în principate în secolul al XIX-lea	63
PARTEA III - REGIMUL JURIDIC AL STRĂINILOR: SUDIȚI VERSUS RAIALE.....	81
Capitolul 1: Logofeția pricinilor străine din Țara Românească până la regulamentul organic	81
Capitolul 2: Călătorii, carantine și identități la frontiera dunării	106
Capitolul 3: Consulatele grecești și statutul juridic al protejaților greci în Țările Române în vremea regulamentelor organice	133
PARTEA IV - DE LA „DRITUL DE PĂMÂNTEAN” LA CETĂȚENIE....	163
PARTEA V - EDUCAȚIE ȘI SPIRITUALITATE: EMERGENȚA STATULUI-NAȚIUNE ȘI APARIȚIA COMUNITĂȚILOR GRECEȘTI.....	193

Capitolul 1: Școlile cu predare în limba greacă.....	193
Capitolul 2: Mănăstirile grecești.....	219
CONCLUZII	266
BIBLIOGRAFIE	270
ADDENDA	
SYNTHESIS.....	296
TABLE OF CONTENTS	300

ADDENDA

Synthesis

Migration and orthodoxy in the Balkans. From the “dissolution” of the Phanariot society to the establishment of the Greek communities in the Danubian principalities in the first half of nineteenth century

The book aims at analyzing the Greek-Romanian relationship from the point of view of the Romanian law of migration. The Danubian principalities belonged to the Ottoman Empire, but were not an Islamic State. The book approaches a number of important connections between religion and political ideologies in Southern-Eastern Europe in the modern period. Christians, Muslims and Jews enjoyed a period of “peaceful coexistence” under the Ottoman rule. The Orthodox peoples (Greeks, Albanians or Wallachians) as part of Rum millet who used the Greek language as “cultural” language, thereby being currently identified as “Greeks” by Moldavian-Wallachian and Western observers alike. The autonomous Romanian principalities of Wallachia and Moldavia, ruled by Phanariotes, members of prominent Hellenized families residing in Phanar, the quarter where the Ecumenical Patriarch was situated, became a less important target for Greek migrants (entrepreneurs, middlemen traders, intellectuals and clerk).

The aim of my book is to provide certain information on the following topics, often neglected in the studies on political history/

nationalism in Southern-Eastern Europe: 1) the examination of integration strategies of migrants in the received country; 2) the description of the migrant groups, their political and social situations; 3) the articulation of an antiphanariot and anti-migration discourse as an instrument and social necessity of the elite which used it in order to conciliate with or identify the common enemy; 4) the efforts of the Wallachian State to organize and apply immigrationist policies. I focus on the role of the institutions in the integration process in the late Phanariot regime and the Organic Rule (i.e. the Wallachian Chancellorship for Foreign Affairs, the Greek consulates, schools, monasteries, newspapers and communities).

The starting point is in the last years of the Phanariot period. My scientific research focuses on social and geographic mobility and identities in Southern-Eastern Europe. The bibliography and archival sources offer a theoretical background on immigration theories and, also, general and specific information on the emigration and return migration currents in Greece and other Balkan countries.

In the first part I analyze two main migrant groups: merchants and Phanariotes, and focus on the emergence and development of the commercial and power networks in Southern-Eastern Europe, mainly in Vienna, Odessa, Bucharest and Iași. The Phanariotes emerged as a class of moneyed merchants and went on to exercise great influence in the administration in the Mediterranean area and the Balkans. The Greek merchants followed maritime and overland routes and were involved in various forms of international business: trade, finance and shipping.

In the second part I focus on the many writings of the Phanariot and post-Phanariot period. In this period one cannot identify a religious-denominational element of intolerance towards the Greeks because the two sides, “natives” and “Greeks”, belonged to the same Orthodox faith. This discourse reveals the strong feeling of frustration and insecurity of the ruling class, rivaled and sometimes overwhelmed by the Greeks’ presence in public offices and administration. In the first decades of the nineteenth century the Phanariot rule was currently associated with the Ottoman era. This period continues to be regarded by the various national historiographies in the Balkans as a period of “slavery” and persecutions.

The second chapter presents the life and the work of Alexandros Rizos Rangavis, one of the few Greek intellectuals, statesman and diplomat who had known in depth the political realities of nineteenth-century Romania. He was born in Constantinople in a Phanariot family, and spent his childhood in Wallachia, where many of his relatives lived. After the outbreak of the Revolution, he immigrated to the independent Greece. In 1839 and 1874 he travelled to Bucharest to visit his relatives. This chapter is based on his Memoirs.

The third part focuses on the migration politics of the Wallachian authorities in the first half of the nineteenth century. I am interested in the economic and legal privileges of foreigners, in how citizenship was granted and ways in which their movements were monitored. As far as the economic and legal circumstances of the Greeks' living or only passing through the principalities are concerned, the situation was similar to that of all foreign subjects, widely discussed in specialized papers, the most noteworthy of which being those belonging to the Iasi school of historiography. All the privileges foreigners were entitled to in accordance with the capitulations signed by the Ottoman Porte with the representatives of the great powers. During the 1830's, Greece, the only independent nation-State in the Balkans, opened its first diplomatic representations in the foreign countries, including the Ottoman Empire, which marked the beginning of its diplomatic and consular network. Greece, after opening consulates in Bucharest and Iași, claimed the same consular jurisdiction (capitulations) as the Great Powers. The Greek State encouraged the *omogenis* (of Greek origin) who lived abroad to acquire the Greek protection. I am particularly examining the reaction and political behaviour of the Greek wealthy and productive immigrants in terms of political and social transformations of the local society. By the reforms undertaken by the Russian occupation authority in the early nineteenth century, Moldavia and Wallachia gradually ceased to be part of the Ottoman frontier, and got incorporated into an international system of borders with quarantines and passport checkpoints. The state greatly established a firmer control over the circulation of population, goods and diseases between the two banks of the river. I examine mainly the archives of the Quarantine Committee in Bucharest.

In the fourth part we focus on the naturalization law and the politics of integration. During the first half of the nineteenth century, the boyar status (membership of the ruling class) continued to be defined by the land propriety, Orthodox faith and State service. In my opinion, the impact of external migration and appearance of new professional categories in the urban areas brought the political hegemony of the old ruling elite to an end. In the 1840s, a culture of public political discourse began to develop. In this process, the “nation” became a term which legitimated the demands for equality and political participation for all inhabitants. The research is based on minutes of the Wallachian and Moldavian legislative assemblies meetings.

In the era of emergence of the national current, the Greek language kept its leading position in the public and private schools, and the “dedicated” monasteries, places under the protection of the Eastern religious communities. In 1831 a modern public education system was established in the Romanian language. In 1863-1865 the Romanian became officially the only language of the national Church. In the sixth part I focus on state policy and relationships between national and local authorities, teachers, monks, traders, and land tenants. In the middle of the nineteenth century, the Greek schools and churches of the Principalities passed through a new stage of assertion as intrinsic expression of the Greek communities abroad. The Greek communities established in the 1860 decade and were largely prosperous and maintained specific cultural institutions (schools and churches).

Table of Contents

PART I - CONSIDERATIONS ABOUT GREEK MIGRATION IN CENTRAL AND SOUTHERN-EASTERN EUROPE.....	7
Chapter 1: Introduction	7
Chapter 2: The merchants in Vienna, Odessa, Bucharest and Iași	15
Chapter 3: The Phanariotes: from Constantinople to Bucharest and Iași.....	33
PART II - AN ANTI-POWER DISCOURSE: MIGRATION AND OTHERNESS	41
Chapter 1: From the anti-Phanariotism discourse of boyars to the national one	41
Chapter 2: A Phanariot traveller in the nineteenth- century Principalities	63
PART III - THE LEGAL STATUS OF FOREIGNERS: FOREIGNERS VERSUS OTTOMAN SUBJECTS	81
Chapter I: The Chancellorship of Foreign Affairs until the Organic Regulation	81
Chapter II: Travels, quarantines and identities in the Danubian boundary area.....	106
Chapter III: The Greek consulates and the legal status of Greeks in the Romanian Principalities during the Organic Laws.....	133
PART IV - FROM SUBJECTS TO CITIZENS.....	163
PART V - EDUCATION AND SPIRITUALITY: THE EMERGENCE OF THE NATION-STATE AND THE ESTABLISHMENT OF GREEK COMMUNITIES	193
Chapter 1: The Greek-teaching schools	193
Chapter 2: The Greek Monasteries	219
CONCLUSIONS	266
BIBLIOGRAPHY	270

Editura Muzeului Național al Literaturii Române

CNCS PN - II - ACRED - ED - 2012 – 0374

Coperta colecției: *AULA MAGNA*

Machetare, tehnoredactare și prezentare grafică:

Luminița LOGIN, Nicolae LOGIN

Logistică editorială și diseminare:

Ovidiu SÎRBU, Radu AMAN

Traducerea sumarului și sintezei, corectură și bun de tipar
asigurate de autor

ISBN 978-973-167-168-0

Apărut trim. II 2013